บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ดังได้กล่าวรายละเอียดถึงหลักกฎหมายไทย และต่างประเทศในเรื่องเบี้ยปรับมาแล้วในบทที่ 1-4 นั้น ผู้เขียนได้ยกปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งปัญหาในหลักกฎหมายนั้นเอง และในทางปฏิบัติซึ่งเป็นแนวทางของคำพิพากษาฎีกาขึ้นมากล่าวไว้ในแต่ละส่วนของรายละเอียดในบทนั้น ๆ แล้ว พอจะสรุปได้ดังนี้

1. ตามหลักกฎหมายเรื่องเบี้ยปรับจะเห็นได้ว่า เบี้ยปรับคือข้อสัญญาที่กำหนดค่าเสียหายกันไว้ล่วงหน้า ตามที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 ไม่ว่าจะเรียกชื่อว่าเบี้ยปรับ ค่าปรับ ค่าเสียหาย ดอกเบี้ยหรืออย่างไรก็ตาม หากมีลักษณะเป็นข้อตกลงในเรื่องการกำหนดค่าเสียหายไว้ล่วงหน้า ย่อมถือว่าเป็นเบี้ยปรับทั้งสิ้น แต่ถ้าสิ่งที่กำหนดขึ้นและเรียกชื่อว่าเบี้ยปรับ แต่สิ่งนั้นไม่มีลักษณะเป็นเบี้ยปรับ ก็จะถือว่าเป็นเบี้ยปรับไม่ได้ และจะนำหลักกฎหมายเรื่องเบี้ยปรับมาใช้บังคับไม่ได้ซึ่งผู้ที่ไม่เข้าใจหลักกฎหมายเบี้ยปรับอย่างชัดเจนอาจจะเข้าใจสับสนได้ และอาจเป็นช่องทางที่เจ้าหนี้จะอาศัยกฎหมายเรื่องเบี้ยปรับมาเป็นประโยชน์สำหรับตนเองโดยวิธีการกำหนดข้อตกลงเพื่อหลีกเลี่ยงกฎหมายในเรื่องอื่นๆ เช่น ทำความตกลงโดยอาศัยกฎหมายเบี้ยปรับเพื่อหลีกเลี่ยงกฎหมายห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา เป็นต้น เช่น ในสัญญากู้ยืมเงินแทนที่ผู้กู้จะตกลงให้ดอกเบี้ยแก่ผู้ให้กู้กลับทำสัญญาตกลงกันว่าผู้กู้สัญญาจะให้เบี้ยปรับแก่ผู้ให้กู้ แม้ในสัญญานั้นจะเรียกว่าเบี้ยปรับ แต่ถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่ามีลักษณะเป็นการเรียกดอกเบี้ย ซึ่งเป็นการตอบแทนการที่ลูกหนี้ได้ใช้สอยต้นเงินมีกำหนดเวลาก็ต้องถือว่ามีลักษณะเป็นดอกเบี้ยไม่ใช่เบี้ยปรับ ดังนี้ก็จะต้องนำพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พุทธศักราช 2475 มาใช้บังคับ หากมีการตกลงเรียกดอกเบี้ยกันเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด

2. ปัญหาเรื่องลูกหนี้นำพยานหลักฐานมาสืบหักล้างข้อกำหนดในเรื่องเบี้ยปรับ กรณีที่เจ้าหนี้หรือโจทก์ฟ้องเรียกเบี้ยปรับเอาจากจำเลยแล้ว ลูกหนี้นำพยานหลักฐานมาสืบหักล้างว่าความจริงแม้ลูกหนี้จะผิดสัญญาไม่ปฏิบัติการชำระหนี้แต่การกระทำผิดสัญญาของตนก็ก่อความเสียหายให้แก่เจ้าหนี้ไม่มากเท่ากับจำนวนเบี้ยปรับที่กำหนดกันไว้ ตนจึงควรรับผิดชอบชดใช้เบี้ยปรับให้กับเจ้าหนี้เท่ากับ

ค่าเสียหายที่เจ้าหนี้ได้รับหรือน้อยกว่าเบี้ยปรับที่กำหนดไว้ในสัญญา หรืออาจนำสืบว่าแม้ตนจะทำผิดสัญญาแต่การผิดสัญญานั้นเจ้าหนี้ก็มิได้รับความเสียหายแต่อย่างใดเลยเจ้าหนี้จึงไม่ควรที่จะได้รับเบี้ยปรับ ดังนั้นสมควรหรือไม่ที่จะให้ลูกหนี้นำสืบได้

ท่านศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทิย์ อธิบายว่า ค่าเสียหายนั้นตามหลักต้องกำหนดให้ตามที่เสียหายจริงแต่คู่กรณีอาจตกลงกันไว้ล่วงหน้าเป็นเบี้ยปรับได้ ศาลยอมรับบังคับตามข้อตกลงนั้น แต่ถ้ากำหนดไว้จนสูงเกินส่วนเป็นที่เห็นได้ชัด ศาลย่อมลดลงได้ตามสมควร แต่จะไม่ให้เบี้ยปรับเลยไม่ได้ นอกจากจะได้ใช้ค่าเสียหายเต็มตามความเสียหายแล้ว เพราะลดเบี้ยปรับหรือไม่นี้ไม่เป็นการบังคับ ศาลย่อมใช้ดุลพินิจตามควรแก่กรณี ในการลดศาลก็ไม่แต่คำนวณโดยเฉพาะความเสียหายเป็นตัวเงินเท่านั้น แต่จะต้องคำนึงถึงส่วนได้เสียของเจ้าหนี้ในทางอื่นนอกจากจำนวนเงิน เช่น ในทางจิตใจหรือทางชื่อเสียงอีกด้วย ผลจึงมีว่าลูกหนี้ต้องเป็นฝ่ายอ้าง และนำสืบข้อเท็จจริงเพื่อลดจำนวนเบี้ยปรับ[1]

ผู้เขียนมีความเห็นเช่นเดียวกับท่านศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทิย์ ดังกล่าวข้างต้น และมีข้อสนับสนุนด้วยว่า ตามมาตรา 383 วรรค 1 ตอนท้ายที่บัญญัติว่า "เมื่อได้ใช้เงินตามเบี้ยปรับแล้ว สิทธิเรียกร้องขอลดก็เป็นอันขาดไป" ย่อมแสดงว่า เมื่อเจ้าหนี้ฟ้องเรียกเบี้ยปรับแล้ว ลูกหนี้ย่อมมีสิทธิขอให้ศาลลดเบี้ยปรับให้ได้ และเหตุที่ลูกหนี้จะขอให้ศาลพิพากษาลดเบี้ยปรับให้ได้ก็คงจะต้องเป็นประเด็นที่เบี้ยปรับสูงเกินส่วนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 383 นั่นเอง และการที่ลูกหนี้จะแสดงให้ศาลเห็นว่าเบี้ยปรับที่เจ้าหนี้เรียกร้องมานั้นสูงเกินส่วนก็คือ การนำพยานหลักฐานมาสืบแสดงให้ศาลเห็นว่าการผิดสัญญานั้น ทำให้เจ้าหนี้เสียหายก็จริงอยู่ แต่ความเสียหายที่เจ้าหนี้ได้รับนั้นมีน้อยกว่าหรือไม่เท่ากับเบี้ยปรับที่กำหนดไว้ในสัญญา มิฉะนั้นแล้วศาลจะวินิจฉัยได้อย่างไรว่าเบี้ยปรับนั้นสูงเกินส่วน ซึ่งทั้งนี้ก็เป็นไปตามหลักตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่ว่าฝ่ายใดกล่าวอ้างฝ่ายนั้นนำสืบนั่นเอง ซึ่งแสดงว่าตามหลักกฎหมายนั้นลูกหนี้มีสิทธินำพยานหลักฐานมาสืบหักล้างได้ว่า ความเสียหายที่เจ้าหนี้ได้รับนั้นน้อยกว่าหรือไม่เท่ากับเบี้ยปรับที่กำหนดไว้ในสัญญา

ในเรื่องการพิสูจน์ค่าเสียหาย ทางด้านเจ้าหนี้นั้นเมื่อปรากฏว่า จาก

---

[1]จิตติ ติงศภัทิย์, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354 ถึง 452 ว่าด้วยมูลแห่งหนี้ , หน้า 85.

การผิดสัญญาของลูกหนี้ทำให้เจ้าหนี้ได้รับความเสียหาย ถ้าความเสียหายที่เจ้าหนี้ได้รับมีจำนวนน้อยกว่าจำนวนเบี้ยปรับที่กำหนดไว้ในสัญญา เจ้าหนี้ก็ย่อมที่จะเลือกฟ้องเอาเบี้ยปรับ แต่ถ้าการผิดสัญญาของเจ้าหนี้นั้นทำให้เจ้าหนี้ได้รับความเสียหายมากกว่าจำนวนเบี้ยปรับที่กำหนดไว้ และเจ้าหนี้ มีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการไม่ชำระหนี้แล้ว เจ้าหนี้ก็สามารถพิสูจน์ค่าเสียหายได้ โดยเรียกเอาเบี้ยปรับที่จะริบนั้นในฐานเป็นจำนวนน้อยที่สุดแห่งค่าเสียหายตามมาตรา 380 วรรค 2 ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 ข้อ 3.4 ซึ่งแสดงว่าเจ้าหนี้สามารถเรียกค่าเสียหายได้ทั้งหมด แม้ค่าเสียหายมีจำนวนมากกว่าเบี้ยปรับ ส่วนทางด้านลูกหนี้ถ้าปรากฏว่าค่าเสียหายจากการผิดสัญญามีจำนวนน้อยกว่าเบี้ยปรับที่กำหนดไว้ จึงควรจะให้ลูกหนี้นำสืบพิสูจน์หักล้างเบี้ยปรับ มิฉะนั้นแล้วจะเป็นทางให้เจ้าหนี้เอาเปรียบลูกหนี้โดยอาศัยเบี้ยปรับเป็นเครื่องมือ บทสนับสนุนข้ออ้างที่ว่าลูกหนี้ควรจะนำสืบพิสูจน์หักล้างจำนวนเบี้ยปรับก็คงอยู่ในมาตรา 383 นั้นเองคือ บทบัญญัติดังกล่าวให้อำนาจศาลในการลดเบี้ยปรับที่สูงเกินส่วน ศาลจะลดลงเป็นจำนวนพอสมควรก็ได้ โดยในการวินิจฉัยว่าจำนวนเท่าใดจึงจะเป็นจำนวนพอสมควรนั้นให้พิเคราะห์ถึงทางได้เสียของเจ้าหนี้ทุกอย่างอันชอบด้วยกฎหมายซึ่งถ้าไม่ให้ลูกหนี้นำสืบพิสูจน์หักล้างจำนวนเบี้ยปรับ ศาลจะนำอะไรมาเป็นเกณฑ์ในการลดเบี้ยปรับ และศาลจะทราบได้อย่างไรว่าเบี้ยปรับนั้นสูงเกินส่วน และการที่จะปล่อยให้เจ้าหนี้ซึ่งปกติมีอำนาจในการต่อรองสูงอาศัยบทกฎหมายว่าด้วยเบี้ยปรับมาเอารัดเอาเปรียบกับลูกหนี้ซึ่งปกติไม่มีอำนาจในการต่อรองก็จะไม่เป็นการสมควร และโดยทั่วไปเจ้าหนี้ก็ได้รับประโยชน์จากหลักกฎหมายว่าด้วยเบี้ยปรับอยู่แล้วจึงไม่ควรที่จะให้เจ้าหนี้ใช้บทกฎหมายว่าด้วยเบี้ยปรับมาค้ากำไรกับลูกหนี้ และหลักกฎหมายในเรื่องนี้ก็ไม่ประสงค์ที่จะให้มีการค้ากำไรในการผิดสัญญา

ดังนั้น การที่ลูกหนี้มีสิทธินำสืบพิสูจน์ค่าเสียหายเพื่อหักล้างจำนวนเบี้ยปรับที่กำหนดไว้ในสัญญาจึงเป็นการสมควรแล้ว ซึ่งศาลก็สามารถนำมาเป็นเกณฑ์พิจารณากำหนดว่าเบี้ยปรับสูงเกินส่วนไปหรือไม่ และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ไม่ประสงค์จะให้มีการค้ากำไรจากการผิดสัญญานั่นเอง

3. ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจของศาลในการพิจารณาลดเบี้ยปรับ

ดังที่ผู้เขียนได้อธิบายไว้แล้วว่าหลักกฎหมายในเรื่องเบี้ยปรับ ได้บัญญัติให้อำนาจศาลที่จะลดเบี้ยปรับที่สูงเกินส่วนลงเป็นจำนวนพอสมควรได้ ตามมาตรา 383 นั้นมีปัญหาว่า ศาลมีอำนาจลดเบี้ยปรับที่คู่สัญญาตกลงกันไว้ได้เองหรือจะต้อง

มีการร้องขอจากลูกหนี้ ศาลจึงจะลดเบี้ยปรับลงได้ ซึ่งเรื่องนี้ผู้เขียนเห็นว่าเพียงแต่เบี้ยปรับสูงเกินส่วนจะว่าเป็นเรื่องขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนก็ไม่ได้เมื่อไม่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนแล้ว ถ้าคู่ความฝ่ายใดมิได้ร้องขอให้ศาลลดเบี้ยปรับ ศาลก็จะลดเบี้ยปรับลงไม่ได้เพราะจะเป็นการพิพากษาเกินคำขอตามหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และข้อบัญญัติในมาตรา 383 วรรคแรกตอนท้ายที่ว่า "เมื่อได้ใช้เงินตามเบี้ยปรับนั้นแล้วสิทธิเรียกร้องขอลดก็เป็นอันขาดไป" ก็แสดงอยู่ว่าสิทธิขอลดเบี้ยปรับที่กำหนดไว้สูงเกินส่วนนั้น สามารถสละกันได้ โดยการใช้เงินตามเบี้ยปรับให้แก่เจ้าหนี้ไป เมื่อสิทธิขอลดเบี้ยปรับสามารถสละกันได้แล้ว เมื่อมีคดีฟ้องร้องมาสู่ศาลฝ่ายลูกหนี้มิได้ต่อสู้ว่าเบี้ยปรับสูงเกินส่วนไปพร้อมมิได้ร้องขอให้ศาลลดเบี้ยปรับให้แสดงว่าลูกหนี้นั้นสละสิทธิในการขอลดแล้ว ศาลจึงไม่ควรเข้าไปวินิจฉัยลดเบี้ยปรับให้ลูกหนี้ ทั้งเป็นการสอดคล้องกับหลักในการพิจารณาความแพ่งอีกด้วยที่ว่า เมื่อมีการฟ้องคดีแล้วในปัญหาข้อใดจำเลยไม่ยกขึ้นต่อสู้ไว้ในคำให้การก็ถือว่าจำเลยยอมรับในข้อนั้นแล้ว เมื่อจำเลยไม่ต่อสู้ว่าเบี้ยปรับนั้นสูงเกินส่วนก็น่าที่จะถือว่าจำเลยยอมรับแล้วว่าเบี้ยปรับไม่สูงเกินส่วน

เมื่อพิจารณาตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย บทกฎหมายในเรื่องเบี้ยปรับมีไว้เพื่อให้คู่สัญญามีสิทธิที่จะกำหนดข้อตกลง เพื่อชดใช้ค่าเสียหายในกรณีมีความเสียหายเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการไม่ชำระหนี้ของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งลักษณะของข้อตกลงดังกล่าวนี้ได้ทำขึ้นโดยความสมัครใจ ยินยอม และเห็นชอบของคู่สัญญาอันมีรากฐานมาจากทฤษฎีแห่งความศักดิ์สิทธิของการแสดงเจตนาและเสรีภาพในการทำสัญญา การทำข้อตกลงดังกล่าวนี้ขึ้นมาก็เพื่อความมุ่งหมายที่จะให้เป็นประโยชน์ในการที่จะบังคับให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งปฏิบัติตามข้อตกลงที่ทำกันไว้ล่วงหน้านั้น อย่างไรก็ตามกฎหมายในเรื่องเบี้ยปรับเองก็ได้ให้ความคุ้มครองแก่ผู้เป็นลูกหนี้เช่นเดียวกัน กล่าวคือถ้าลูกหนี้เห็นว่าเบี้ยปรับที่ได้ตกลงไว้มีจำนวนสูงเกินไปกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงแก่ฝ่ายเจ้าหนี้ ลูกหนี้ก็มีสิทธิที่จะร้องขอต่อศาลขอให้ศาลลดเบี้ยปรับลงได้ การที่กฎหมายให้อำนาจศาลในการจะพิจารณาลดเบี้ยปรับลงเช่นนี้ ก็เนื่องมาจากหลักเกณฑ์ที่ว่าไม่ต้องการให้มีการค้ากำไรกันอันเนื่องมาจากการผิดข้อสัญญา ฉะนั้นเมื่อเจ้าหนี้เสียหายไปเท่าใด เจ้าหนี้ก็ควรมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาเพียงแค่นั้น ดังนั้นการที่ศาลกำหนดเบี้ยปรับที่คู่สัญญาฝ่ายที่ฝ่าฝืนข้อตกลงต้องเสียให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งลดลงไปกว่าที่ได้ตกลงกันไว้ โดยที่มิได้มีการ

ร้องขอจากลูกหนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่าน่าจะไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว

อย่างไรก็ดี มีข้อสังเกตว่า ในประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันมาตรา 343 ได้บัญญัติไว้ว่าเมื่อเบี้ยปรับที่ริบนั้นสูงเกินส่วน ศาลจะลดลงเป็นจำนวนพอสมควรได้โดยการร้องขอของลูกหนี้ ซึ่งตามกฎหมายเยอรมันนี้เมื่อมีการร้องขอของลูกหนี้ ศาลจึงจะลดเบี้ยปรับได้ และประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันมาตรา 343 นี้เองที่เป็นที่มาของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 383 ของไทย

4. ปัญหาว่าเบี้ยปรับที่เป็นการชำระหนี้อย่างอื่น ตามมาตรา 382 นั้นศาลจะพิจารณาลดลงได้หรือไม่

เกี่ยวกับเรื่องนี้ผู้เขียนเห็นว่าเบี้ยปรับที่เป็นการชำระหนี้อย่างอื่นก็น่าจะมีการลดเบี้ยปรับได้ เพราะถ้าจะไม่ให้มีการลดเบี้ยปรับกันได้ อาจเป็นช่องทางให้เจ้าหนี้กำหนดเบี้ยปรับ ซึ่งเป็นการชำระหนี้อย่างอื่นไว้สูงเกินไป อันเป็นการเอาเปรียบลูกหนี้ได้ และมาตรา 383 ซึ่งบัญญัติถึงหลักในการลดเบี้ยปรับ ในวรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า "นอกจากกรณีที่กล่าวไว้ในมาตรา 379 และ 382 ท่านให้ใช้วิธีเดียวกันนี้บังคับ ในเมื่อบุคคลสัญญาว่าจะให้เบี้ยปรับเมื่อตนกระทำหรืองดเว้นกระทำการอันใดอันหนึ่งนั้นด้วย " และในบทบัญญัติภาษาอังกฤษมีว่า "The same rule applies also,apart from the cases provided for by Sections 379 and 382 , if a person promises a penalty for the case of his doing or forbearing to do some act." ย่อมแสดงว่า การลดเบี้ยปรับตามมาตรา 383 วรรคแรก ใช้บังคับแก่เบี้ยปรับทุกอย่างทั้งเบี้ยปรับที่กำหนดเป็นจำนวนเงินตามมาตรา 379 และเบี้ยปรับที่เป็นการชำระหนี้อย่างอื่นตามมาตรา 382 นอกจากนี้ยังใช้บังคับในกรณีที่บุคคลสัญญาว่าจะให้เบี้ยปรับเมื่อตนกระทำหรืองดเว้นกระทำการอันหนึ่งอันใดนั้นด้วย ซึ่งก็เป็นการยอมจะให้เบี้ยปรับในนิติกรรมฝ่ายเดียวนั่นเอง ซึ่งถ้าเบี้ยปรับนั้นสูงเกินส่วนศาลก็มีอำนาจที่จะพิจารณาลดเบี้ยปรับลงเป็นจำนวนที่พอสมควรได้

ดังนั้น ศาลจะพิจารณาลดเบี้ยปรับลงได้ทั้งเบี้ยปรับที่กำหนดเป็นจำนวนเงินและที่เป็นการชำระหนี้อย่างอื่น ส่วนวิธีการลดเบี้ยปรับที่เป็นการชำระหนี้อย่างอื่น อาจารย์ปันโน สุขทรรศนีย์ เห็นว่า เบี้ยปรับประเภทอื่นศาลก็ลดได้ เช่น ที่ดินอาจลดลงมาตามส่วน ถ้าไม่ตกลงกันก็ขายทอดตลาดแบ่งเงินชำระหนี้ให้

เจ้าหนี้ตามส่วน[2]

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาหลักกฎหมายและปัญหาที่ผ่านมาขอเสนอแนะให้มีการพิจารณาบทบัญญัติกฎหมายในเรื่องเบี้ยปรับในส่วนที่จะกล่าวต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 เรื่องหลักการและเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ด้วยหลักพื้นฐานของการชดใช้ค่าเสียหายอันเกิดแต่การที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้มีว่า ถ้าเพราะการที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้ตรงตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ได้เกิดความเสียหายขึ้นแก่เจ้าหนี้ เจ้าหนี้ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการชดใช้ค่าเสียหายนั้น และค่าเสียหายที่เจ้าหนี้จะมีสิทธิเรียกเอาจากลูกหนี้ได้นั้นก็เรียกได้เฉพาะเท่าที่เกิดความเสียหายขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้เพราะโดยพื้นฐานของกฎหมายเห็นว่าเจ้าหนี้ควรมีสิทธิที่จะได้รับการชำระหนี้เท่ามูลแห่งหนี้ที่มีอยู่และที่ต้องผูกพันกัน (มาตรา 194, 215 และ 222) เจ้าหนี้ไม่ควรมีสิทธิที่จะได้รับเงินเพื่อทดแทนความเสียหายเกินไปกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง ทั้งนี้เป็นไปตามหลักของกฎหมายที่ไม่ต้องการให้มีการแสวงหากำไรจากการที่อีกฝ่ายหนึ่งผิดสัญญา หลักพื้นฐานของการชดใช้ค่าเสียหายเช่นที่กล่าวถึงข้างต้นนี้ ก็ควรจะถือเป็นเจตนารมณ์ของกฎหมายในเรื่องเบี้ยปรับด้วยเช่นกัน เพียงแต่ว่าในเรื่องเบี้ยปรับนั้นได้มีความแตกต่างไปจากหลักทั่วไปอยู่ประการหนึ่งก็คือ ได้มีการทำข้อตกลงกันไว้เป็นการล่วงหน้าเกี่ยวกับค่าเสียหายอันเกิดแต่การไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ที่ได้มีความผูกพันกัน (มาตรา 379) เพราะฉะนั้นในการวินิจฉัยคดีหรือตีความข้อสัญญาในเรื่องเบี้ยปรับ ผู้เขียนขอให้ยึดหลักการและเจตนารมณ์ของกฎหมายดังที่ได้กล่าวข้างต้นมาพิจารณาประกอบด้วยกล่าวคือ กฎหมายลักษณะเบี้ยปรับนี้มิได้มีขึ้นเพื่อให้ประโยชน์และให้ความสะดวกแก่เจ้าหนี้แต่เพียงฝ่ายเดียว แต่เจตนารมณ์ของกฎหมายเรื่องนี้ก็มีขึ้นโดยมุ่งที่จะคุ้มครองฝ่ายลูกหนี้เช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติของกฎหมายที่ว่า ถ้าข้อตกลงในเรื่องเบี้ยปรับสูงเกินกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้น ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาลดเบี้ยปรับลงได้ เจตนารมณ์ดังกล่าวนี้ก็คงมีขึ้นเพื่อป้องกันมิให้มีการอาศัยความได้เปรียบ

---

[2]ปันโน สุขทรรศนีย์, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2514), หน้า 371.

กำหนดข้อสัญญาเอาเปรียบอีกฝ่ายหนึ่งไว้ล่วงหน้า ดังนั้นในการตีความข้อตกลงจึงใคร่ขอให้คำนึงถึงหลักการและเจตนารมณ์ของกฎหมายในเรื่องดังกล่าวนี้ไว้ อย่าได้ถือความศักดิ์สิทธิแห่งการแสดงเจตนาของคู่สัญญามาเป็นเครื่องหักล้างหลักการและเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มีขึ้นเพื่อมุ่งให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่สัญญาทั้งสองฝ่าย

ส่วนที่ 2 <u>เรื่องความเข้าใจในถ้อยคำของกฎหมาย</u>

ขอเสนอแนะให้ทำความเข้าใจในบทบัญญัติมาตรา 383 วรรค 2 ซึ่งได้กล่าวไว้ในข้อสรุปที่ 4 ที่ว่า "นอกจากกรณีที่กล่าวไว้ในมาตรา 379,382 ท่านให้ใช้วิธีเดียวกันนี้บังคับในเมื่อบุคคลสัญญาว่าจะให้เบี้ยปรับเมื่อตนกระทำหรืองดเว้นกระทำการอันหนึ่งอันใดนั้นด้วย" ซึ่งหมายถึงการลดเบี้ยปรับตามมาตรา 383 วรรคแรกนั้น ใช้บังคับแก่เบี้ยปรับทุกอย่างทั้งเบี้ยปรับที่กำหนดเป็นจำนวนเงินตามมาตรา 379 และเบี้ยปรับที่เป็นการชำระหนี้อย่างอื่นตามมาตรา 382 ดังเหตุผลที่ผู้เขียนได้ยกขึ้นกล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์ในหน้า 109-112 ข้างต้น ทั้งนี้ก็เพื่อมิให้เกิดช่องทางให้เจ้าหนี้กำหนดเบี้ยปรับซึ่งเป็นการชำระหนี้อย่างอื่นไว้สูงเกินส่วนไป ซึ่งถ้าหากไม่อยู่ในบังคับของมาตรา 383 ที่ให้ศาลมีอำนาจลดเบี้ยปรับลงได้แล้วย่อมจะทำให้เจตนารมณ์ของบทบัญญัติในเรื่องเบี้ยปรับมีความแตกต่างกันระหว่างเบี้ยปรับที่กำหนดเป็นจำนวนเงินกับเบี้ยปรับที่กำหนดเป็นการชำระหนี้อย่างอื่น ซึ่งคงไม่ใช่เจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมายอย่างแน่นอน

ดังนั้น โดยแนวทางที่ผู้เขียนได้อธิบายหลักกฎหมายในเรื่องเบี้ยปรับนี้ไว้ชัดเจนมากขึ้น และจากการศึกษาหลักกฎหมายในเรื่องนี้จึงน่าจะเป็นแนวทางที่ชัดเจนเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาคดีและใช้กฎหมายของศาลและนักกฎหมายที่เป็นแนวทางเดียวกันโดยคำนึงถึงหลักกฎหมายและเจตนารมณ์ที่แท้จริงของหลักกฎหมายเพื่อประกอบการพิจารณาในการตัดสินคดีหรือใช้กฎหมายเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายต่อไป